

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií

Jmenování vlády Jiřího Rusnoka: analýza vzniku prezidentského kabinetu

Projekt bakalářské práce

Autor: Daniel Štěch

Vedoucí práce: PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Praha 2014

Vymezení tématu:

Předmětem zkoumání této práce bude jmenování úřednické vlády Jiřího Rusnoka prezidentem Milošem Zemanem. Cílem práce je odpovědět na otázku, jakým způsobem se lišil od předchozích případů, v jakém smyslu se stal jedinečným a hlavně prvním svého druhu v České republice. V teoretickém rámci představím hlavní pojem úřednická vláda a následně jej vysvětlím v historickém kontextu. Jaká byla její typická úloha v naší historii a proč je analýza tohoto posledního kabinetu v rámci komparativní politologie zajímavá? Úvodní část bude obsahovat vysvětlení dalších pojmů: prezidentský kabinet, parlamentní kabinet, parlamentní, poloprezidentský a prezidentský politický systém a představím typické modely způsobu sestavování vlád v těchto systémech. Všechny výše vyjmenované pojmy jsou s tématem silně propojeny. Zkoumání Rusnokova kabinetu pak provedu na základě výše zmíněného teoretického rámce. Hlavním centrem zájmu se bude nacházet v analýze průběhu a jmenování vlády Jiřího Rusnoka. Pokusím se o zrekonstruování cesty, která vedla ke konečné podobě kabinetu. Proč byla pozice hlavy státu o tolik silnější než síla soudobého parlamentu, že nedokázal sestavit vládu novou? V tomto ohledu bude nutné zmínit ústavou dané pravomoci prezidenta, které ve stínu přímé volby získaly dle mnohých odborníků větší legitimitu. Dalším ovlivňujícím faktorem se stala krize politických elit v parlamentních stranách, která hlavě státu usnadnila pozici a podpořila její argumenty k této podobě jmenování vlády. Pokusím se o analýzu složení tohoto kabinetu. Z jakého důvodu lze považovat některé ministry za kontroverzní nebo je u nich možné hledat střet zájmů či přímé spojení s prezidentem? Důvodem výběru tohoto tématu by měla být snaha odkrýt pomocí postupné analýzy kroky, jež vedly ke jmenování a zformování vlády v takovéto podobě, jaká v historii naší země neměla dosud obdoby. Dalším důvodem je absence podobného zpracování. Sumarizování faktů by mělo napomoci při pochopení a poukázat na kontroverznost celé této události.

Cíl práce:

Hlavním cílem práce bude na základě zpracování teoretické literatury vymezení teoretického základu ke jmenování úřednických vlád. Následně provedu analýzu a srovnání Rusnokovy vlády s předchozími úřednickými vládami. Zpracování tohoto tématu může mít za úkol ukázat, jakým směrem se ubírá poslední tendence řešení krizových situací zastupitelské demokracie a jakým způsobem může hlava státu využít svých pravomocí v podobě jmenování předsedy vlády, o kterých se hovoří jako o minimálních v rámci pluralitního parlamentního systému. Důležitou stránkou bude také zmínění teoretické stránky pravomocí prezidenta

daných mu ústavou.

V další fázi budou pomocí zdrojů periodické literatury popisující aktuální pohled nepolitické veřejnosti rozklíčovány faktory, které měly vliv na konečné vyřešení této politické krize. Pokusím se o analýzy pádu předchozí vlády, způsob formování vlády nové a jmenování úřednické vlády prezidentem, která proběhla bez jakékoliv předchozí diskuze s parlamentními stranami. Cílem bude i zjištění, zda se jednalo o překročení prezidentských pravomocí, nebo pouze o využití volnosti jejich výkladu. I přesto Miloš Zeman jmenoval takto složenou vládu. S reálnou hrozbou následného nezískání důvěry na půdě parlamentu.

Výzkumné otázky:

Otázka č. 1

V čem spočívá specifikum způsobu jmenování vlády Jiřího Rusnoka?

Otázka č. 2

Jakým způsobem ovlivnil první přímo zvolený prezident České republiky Miloš Zeman, jmenování a složení kabinetu?

Hypotéza č. 1

Hlavním specifikem Rusnokovy úřednické vlády bylo plné zapojení hlavy státu při jmenování, s reflektováním pouze jeho vůle a bez jakékoliv předchozí porady s parlamentními stranami.

Hypotéza č. 2

Jmenování Rusnokovy úřednické vlády bylo obdobou prezidentské formy kabinetu. Jednalo se o plnou jednostrannou vůli hlavy státu, která nedala možnost protistraně využít jakýchkoliv prostředků při jejím formování.

Předpokládaná metoda zpracování:

Analýza jedinečné případové studie

Předběžná osnova:

1. Úvod

A. Vymezení tématu a cíle práce, výzkumné otázky a hypotézy

2. Teoretická část

A. Základní pojmy

a) Úřednická vláda

b) Prezidentský a parlamentní kabinet

B. Formování vlády v parlamentních a poloprezidentských režimech

a) Formy vlády

C. Faktory ovlivňující proces formování vlády (ústavní kompetence parlamentu a prezidenta, ústavní praxe a zvyklosti, stranický systém, vztah prezidenta k parlamentní většině...)

3. Analytická část

A. Komparace jmenování úřednických vlád

B. Rekonstrukce formování Rusnokovy vlády

a) Předcházející politické události

b) Úloha Miloše Zemana

c) Parlamentní snahy

d) Jmenování vlády Jiřího Rusnoka

4. Závěr

A. Zodpovězení výzkumných otázek

B. Zhodnocení analytické rekonstrukce

a) Výsledek komparace obdobně vzniklých vlád

b) Důsledky jmenování

Literatura:

Brunclík, Miloš. (2011). Rozpouštěcí právo v ČR v komparativní perspektivě. Acta Politologica. 3, 2, s. 116-144. Dostupné z <http://acpo.fsv.cuni.cz/ACPOENG-22-version1-01.pdf>

Brunclík, Miloš. (2014). Co jsou úřednické kabinetní a za jakých okolností vznikají? Česká republika v mezinárodním srovnání. *Acta Politologica*. Vol. 6, No. 1.

Brunclík, Miloš. (2009). Negativní parlamentarismus: cesta k efektivnějšímu fungování parlamentního režimu? *Acta Politologica*. Vol. 1, No. 2, s. 118-141. Dostupné z http://acpo.fsv.cuni.cz/ACPO-15-version1-brunclik_01_02_merged.pdf

Bureš, Jan. Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému. Praha: Grada, 2012.

Gerloch, Aleš. Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva. Praha: Prospektrum, spol.s.r.o., 1999.

Gerloch, Aleš ; Hřebejk, Jiří a Zoubek, Vladimír. Ústavní systém České republiky. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013.

Hanáček, Vladimír. (2014). Rusnokova vláda a typologie úřednických kabinetů. *Deník Referendum: Domov*. 2014. Dostupné z <http://denikreferendum.cz/clanek/17387-rusnokova-vlada-a-typologie-urednickych-kabinetu>

Hloušek, Vít. Kopeček, Lubomír. Záchrana státu?: úřednické a polopolitické vlády v České republice a Československu. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2012.

Kolář, Petr. Parlament České republiky. 3. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2013.

Kubát, Michal. Současná česká politika: co s neefektivním režimem?. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2013.

Kysela, Jan ; Zoubek, Vladimír. Ústava mezi právem a politikou: úvod do ústavní teorie. 5. vyd. Praha: Leges, 2014.

Mansfeldová, Zdenka ; Linek, Lukáš. Český parlament ve druhé dekádě demokratického vývoje. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009.

Novák, Miroslav ; Brokl, Lubomír. Úvod do studia politiky: ČR v mezinárodním srovnání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011.

Novák, Miroslav ; Lebeda, Tomáš. Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání. Dobrá Voda: Aleš Čeněk s.r.o., 2004.

Říchová, Blanka. Úvod do současné politologie: Srovnávací analýza demokratických politických systémů. 1.vyd. Editor Zdenka Mansfeldová, Lukáš Linek. Praha: Portál, 2002.

Vodička, Karel ; Cabada, Ladislav. Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál, 2003.